

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA
IV. (XLIV.) ÉVFOLYAM
B U D A P E S T FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

2. SZÁM
1 9 4 2.

Három gyűlés.

— Státus-ügyek. —

Hosszabb szünetelés után, élénk egyesületi megmozdulás történt február hó 21-én. Ezen a napon tartotta egyesületünk státus bizottsága, nagyválasztmánya és a temetkezési segély egyesület választmánya ülését Budapesten, a siketnémák állami intézetében.

1. *Délután 3 órakor a státus bizottság ülésezett.* Szép József elnök mindenekelőtt megállapította, hogy tavaly beadott kérvényünknek két igen lényeges pontja került kedvező megoldásra. Az egyik a tanárképző főiskola megnyitása, a másik az ifjú gyógypedagógiai tanárok kinevezésének ügye. Ezért a leghálásabb köszönetünk szálljon mindazok felé, akik ennek a két kérvényünknek tető alá hozását lehetővé tették. További kéréseik ügyét tárgyalta ezután a bizottság, melynek kérvénybe foglalásával Hochrein Lajos c. igazgatót, státus ügyeink legalaposabb ismerőjét bízta meg. Az elfogadott pontok a következők:

1. Kérjük, hogy a megnyílt Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola új hallgatók folytatólagos felvételével ismét teljes négy évfolyamúvá építtessék ki és a Főiskola külön tanári státus szervezésével, önállóan életképessé tétessék.

2. Kérjük, hogy a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola is beiktatassék abba a rendeletbe, amelyben a külföldi tanulmányútra állami ösztöndíjjal küldhető főiskolák hallgatói felvannak sorolva és hogy a már működő gyógypedagógiai tanárok is részesülhessenek külföldi tanulmányi segélyben. és kiküldetésben.

3. Főiskolai végzettségünk alapján kérjük, hogy a gyógypedagógiai tanárok 1—2 évi helyettes tanári működés után a IX. fizetési osztályba neveztesse ki rendes tanárokká és a VI. fizetési osztályba is automatikusan lépjenek elő.

4. Átmenetileg kérjük a gyógypedagógiai tanári státus 10%-ának kinevezését a VI. fizetési osztályba.

5. Különös bizalommal kérjük, hogy az 1927. évi 9000. M. E. sz. rendelet 5. pontjának 5. bekezdése értelmében, az 1943. évi állami költ-

ségvetésbe a gyógypedagógiai tanári státus összlétszámának — 202 állásnak — 5%-a, azaz 10 állás, felvétessék a VI. fizetési osztályba.

6. Kérjük, hogy a kinevezendők olyan gyógypedagógiai igazgatók és tanárok legyenek, akik már szolgálatuk végét töltik, a kinevezés után rövidesen nyugalomba vonulnak s így helyet adnak a soron lévő, hasonlóan nyugdíjba kerülő kartársaiknak.

7. Kérjük, hogy a rendes gyógypedagógiai tanárrá történt kinevezés előtt különböző címeken eltöltött minden szolgálati idő, számíttassék be a rendes gyógypedagógiai tanári szolgálatba.

8. Kérjük, hogy a gyógypedagógiai tanárok hadi évei ne csak a nyugdíjba, hanem az előlépésbe, a fizetésbe is kétszeresen számíttassanak.

9. Kérjük, hogy a gyógypedagógiai tanári státus mindenkor a tényleges szükségletnek megfelelő létszámra emeltessék fel.

10. Kérjük, hogy a tanári külön munkák (jegyző, könyvtáros, szer-táros, helyettesítés, stb.) külön díjaztassanak.

11. Kérjük az ötödéves korpótlék visszaállítását.

12. Kérjük, hogy negyven év helyett 35 év legyen a kötelező gyógy-pedagógiai tanári szolgálati idő, jogsérelmek nélkül.

13. Kérjük, hogy a gyógypedagógiai tanárok gyermekei — megfelelő előmenetel esetében — az összes iskolákban tandíjmentességben részesüljenek.

A kérvény beadását a bizottság sürgősnek nyilvánította és az-zal az elnökséget bízta meg.

2. *Négy órakor a nagyválasztmány tartotta ülését.* A népes ülésen 32-en voltak jelen. Többen írásban mentették ki távollmaradásukat. Szép József elnök részvétellel emlékezett meg Hobler Rezső és Joó Sándor egyesületi tagok elhúnytáról. A választmány felállással áldozott emléküknék. — Jelentette az elnök, hogy a budapesti gyógypedagógiai intézetek igazgatóinak tisztelgése alkalmával, február hó 9-én ő is megjelent egyesületünk képviselőjében ügyosztályunk új főnökénél, dr. Szukováthy Imre miniszteri tanácsos, egészségügyi főtanácsos úrnál. Február hó 21-én pedig búcsúlátogatást tett dr. Molnár Andor miniszteri tanácsos úrnál, ügyosztályunk volt főnökénél. Ezután ismertette a választmánnyal a státus bizottság ülésének határozatát. A választmány az előterjesztést teljes egészében jóváhagyólag tudomásul vette. A rendes tagok sorába felvételtek: Kabán József, Giesserné Lengyel Mária, Fehér Sándor és Kallós Erzsébet. Az egyesületből kiléptek: Ábrahám János, Tamás Lajos, Szatmári Antal és Zengő Péter. — A titkári, pénztárosi, szerkesztői és kiadói jelentések az egyesület ügyeinek rendben létéről adtak áttekinthető képet. A választmány a Nagy Péter-féle olvasókönyv meglévő példányainak forgalombahozatalát és az egyesület kiadványainak lapunkban való ismertetését és áruba bocsátását határozta el. Az ügy lebonyolításával a szerkesztőt és a kiadóhivatal vezetőjét bízta meg. Györgyfy Ákos indítványozta, hogy Gáspár János debreceni kartár-

sunk úttörő munkálkodásának alapján és szellemében, illetékes helyen előterjesztést tegyen egyesületünk arra nézve, hogy a gyógy-pedagógiát vegyék fel a budapesti Védőnőképző Intézet tanrendjébe. A választmány az indítványt elfogadta és a debreceni Védőnőképző Intézet igazgatója által elfogadott tervezetnek beszerzésével az indítványtevőt megbízta.

3. A *temetkezési segélyegyesület választmányi ülésén*, d. u. 5 órakor Schannen Péter elnökölt. Folyó ügyek és a pénztárosi jelentés után, Góts Ottó titkár ismertette azt a belügyminiszteri rendeletet, mely segélyegyesületünket biztosító egyesületté nyilvánítja, s az alapszabályok módosítását elrendeli. A választmányi ülés alapszabálymódosító közgyűlés összehívását határozta el s a szükséges intézkedések megtételével az elnökséget bizta meg. Az új alapszabályok, illetve a módosított alapszabályok ismertetése csak a közgyűlés után történhetik meg.

Az üléseken jelen voltak: Szép József, Schannen Péter elnökök, Zsentay Dezső, Góts Ottó titkárok, Weszelovszky Lajos, Bors Vilmos jegyzők, Györgyfy Ákos szerkesztő, Györffy Pál kiadóhivatali vezető, Horváth Frigyes pénztáros, Istenes Károly, Füzesi Árpád, Schnitzl Gusztáv, Schulmann Adolf, Kanizsai Dezső, Magyar László, Cseresnyés Ferenc, Karnay Árpád, Ehling Jakab, Schreiner Ferenc, Hochrein Lajos, Ujvárosy József, Pirovits Jenő, Krupa Pál, Rédiger Károly, Sándor Lajos, Konrád György, Révász Kálmán, Zalán József, Szomor Endre, Bács László, Wallrabenstein Frigyes és Borsos László tagok, illetve vendég.

(Gy. Á.)

Évforduló.

Irta: Simon József, tanügyi tanácsos.

Az erdélyrészi fogyatékosok harmadik fajtájával szemben is lévén kötelességem szólni, felhasználom az alkalmat arra, hogy kartársaimat és ügyünk barátait, sőt ellenségeit is tájékoztassam arról, miképpen is állunk a szellemi fogyatékosok keletmagyarországi intézményeivel.

A köznevelés története a magyar impérium idejéből 1919-ig csak azt jegyezhetette fel az erdélyrészi szellemi fogyatékosok tan-kötelezettségéről, hogy Brassóban és Marosvásárhelyen volt egy állami kisegítő iskola, amiből idők folyamán egy zárt gyógy-pedagógiai intézet kifejlődhetett volna. Sajnos, arra semmiféle bizonyíték, nyom sincs, hogy 1919-ig Erdélyben a gyengeelméjű tan-kötelesek megfelelő módon való beiskoláztatására gondoltak volna, ha csak ilyen nyomnak nem tekintjük az előbb említett két állami

kisegítő iskolát, amelyek azonban az impériumváltozás idején annál könnyebben szünhettek meg, mivel egyiknek az igazgatója kimenekült a csonka országba. A marosvásárhelyi kisegítő iskola története még inkább homályba vészett, mint a brassóié. Ilyen körülmények miatt joggal ki lehet jelteni, hogy az erdélyrészi szellemi fogyatékosok érdekében alig történt valami, amit illenék emlegetni.

Pedig az erdélyrészi fogyatékosok között a multban is a szellemi fogyatékosok voltak a többségben. Helyzeti okok, szociális viszonyok, közegészségügyi ellátottság miatt Erdély nem volt irígylésreméltó helyzetben soha. Éppen azért joggal lehet csodálkozni azon a tényen, hogy az elmúlt 22 esztendő megszállás idejében létesített az idegen hatalom Kolozsváron egy gyógypedagógiai intézetet gyengeelméjűek részére. E tény mellett azonban nem mehetek el anélkül, hogy minek köszönhette Kolozsvár ezt a kulturális ajándékot a megszállók részéről?

Akarva, nem akarva meg kell kérdezni, hogy szükségparancsolta-e az intézmény létesítését, vagy valami egyéni érdek! Azt hiszem, hogy a kettőnek csendes egybevetése adja meg rá az igazi és elfogadható feleletet. Mert tény az, hogy Erdélyben fogyatékos, még inkább szellemi fogyatékos bőven, sőt fölösen volt. Ezen a 22 esztendő még rontott, különösen kell itt gondolni a népegészségügyi viszonyok leromlására, a vérbaj százalékának rettentő felszaporodására. De az egyéni érdekeket sem lehet figyelmen kívül hagyni. Ugy tudom, hogy az intézetet alapító emberbarát és orvos a saját épületét, ingatlanát adta el az államnak, de nem telekárón alul. De olyan ingatlanon áll ma is ez az intézet, ami a tervbevett városrendezés által úgy osztatott egy széles úttest által kétfelé, hogy az úttest a kisajátítás által valami hasznot is hozott a volt gazdájának. Azt hiszem, hogy a volt megszállók szokásos nemzetgazdasági elgondolásaik alapján sokat engedtek keresni az üzleten úgy az eladónak, mint az előadónak. Bárhogy lettlégyen is, tény az, hogy Kolozsváron a Fellegár alatt, egy széles úttal kétfelé vágott ingatlanon van az állami gyógypedagógiai intézet. Külsejére nézve falusi udvarháznak néznők, belsejére nézve azonban egészen más megnevezés illetné, ha a viszonylagos tisztaságtartásba az igazgatóság nem ölné bele egész energiáját, s ha hivatásszeretetből nem szenvedné el személyszerint családjával együtt azt a helyzetet, amelybe belekényszerült.

Az épület és tartozéka két népes családnak elégséges volna. De intézetnek sohasem volt nevezhető, sem 1940 előtt, még inkább 1940. után, mert szűk, beosztása, berendezése, tartozékai az intézet nevet csak gúnyolják. Tantermekről (!) beszélni vakmerőség, az egészségügyi berendezések semmiben sem fogadhatók el, a hálószobák a beiskolázottak számához képest oly kicsinyek, hogy csak azon lehet csodálkozni, hogy a hatóság még nem talált okot ennek

az intézetnek a bezárattatására. Szomorú kép! Elrettentő példa arra, hogy hogyan nem szabad intézményt létesíteni és fenntartani. Akarjuk hinni, hogy ezt a tarthatatlan állapotot felsőbbtségünk megszünteti még mielőtt, a helyi hatóság közegészségügyi okokból az egész intézmény végére felteszi a kérdőjelet, meddig és hová tart ez a közintézmény, ahogyan most szegényes, tépett, rongyos ruhájában elindult.

Pedig, hogy erre az intézményre halálosan szükség van, arról minden hozzáértő ember teljesen meg van győződve. A statisztika megdönthetetlen adatai állítják elénk azt a kérdést, mi történik azokkal az erdélyrészi szellemi fogyatékos tankötelesekkel, akik Kolozsváron ebbe a fentebb leírt „intézet”-be be nem férnek? Mert ezeknek a száma is tömeget jelent.

Mindenek előtt meg kell állapítanunk, hogy a bécsi döntéssel felszabadult Észak-Erdély 11 vármegyéjében a katonai közigazgatás útján 1940 novemberében a következő számú szellemi fogyatékos tanköteles iratott, egybe: Besztercenaszód vármegyében 28, Biharban: 28, Csíokban 27, Háromszékben: 35, Kolozsban: 14, Marostordában: 28, Máramarosban: 35, Szatmárban: 29, Szilágyban: 44, Szolnok-Dobokában: 19, Udvarhelyben: 43. Ez a létszám kitesz összesen: 327 főt. Ebből 202 6—12 éves, 125 13—18 éves. A szellemi fogyatékosok közé kell számítani azokat a nyilván élő és a siketnémák közé besorozott hallónémákat és azt kell elfogadnunk, hogy a felszabadult 11 erdélyi vármegyében minimálisan 400 szellemi fogyatékosra számíthatunk. Ha 325 névszerint és lakóhely szerint kimutatott gyengeelméjűt veszünk is számításba, hangsúlyozottan kell kimondani azt, hogy a szellemi fogyatékosok ekkora tömegével, ha a népi politika újszerű és iránytadó akar lenni a köznevelésben is, akkor ezt a tömeget Erdély proletáriátusa nyakáról leterhelni kötelesség. Mert, hogy a szellemi fogyatékoság innen rekrutálja gyermekanyagát, abban senki nem kételkedhetik. Hogy a kételkedőket némileg megnyugtassam, egyetlen példára hivatkozom: Rónaszéken, ebben a bányaközségben 19 gyengeelméjűt talált a katonai összeírás. Ezeknek a szülői foglalkozás szerint: bányászok. Természetes, hogy a fogyatékoság tárgyi és személyi okainál igen-igen súlyosan esik latba a szülők szociális és kulturális állapota, valamint az a közegészségügyi viszony, amelyben a szülők éltek és élnek ma is.

Felvetődik mindezek után az a kérdés, hogy hogyan lehet az erdélyrészi szellemifogyatékos tankötelesek oktatását, nevelését, foglalkoztatását megoldani. A kérdés egymaga amilyen nagy horderejű, éppen olyan könnyen megoldható. Előző írásaimban tisztázandónak tartottam és tartom ma is a vakok régi intézete, valamint új épülete tulajdonjogának sürgős rendezését. Sajnos, eddig az évfordulóig ebben a szervesen összefüggő kérdésekben — tudomásom

szerint — semmi sem történt. Pedig igen-igen várja ezt a felszabadult Észak-Erdély minden testi és szellemi fogyatékos tankötelese, de várja minden emberbarát, akinek nemcsak a köznevelés kérdései iránt van fogékonysága, hanem a történeti jogok iránt is van valamelyes érzéke.

Egy körkérdés döntendő el csupán. Kié a siketnémák kolozsvári intézete, kié az intézet telkén épített régi vakintézet épülete, az orthopédkórházé-e, vagy a Siketnémák Intézetéé, továbbá, hogy ki a vakok új intézete épületének jogos telekkönyvi tulajdonosa, az anya- és csecsemővédő otthon-e, vagy az, akinek nevére 1912-ben a telek megvásároltatott. Végül és utoljára, kié a kolozsvári gyógy-pedagógiai nevelő intézet.

Az előző írások summája az, hogy a siketnémák kolozsvári intézete joggal székel a saját telkén és épületében; a vakok régi épületének fundusa a siketnémák intézetéé, az épületet a kincstár építtette Kolozsvár várossal karöltve, s az orthopéd-kórház csak vendégjogot élvezhetett és élvez az ingatlanra, éppen ilyen vendégjoga van az anya és csecsemővédő otthonnak is. A gyógyped. intézet tulajdonjoga teljesen tisztázott, mert a megszállók által szerzett vagyon a jogutódra szállván, helyzete nem is vitatható.

A körkérdésre adandó feleletet, mintegy filmet forgassuk visszafelé, akkor kialakul egy igen átlátszó kép; könnyen érthető, jogszerű és egy senki által nem vitatható jogi helyzet áll előttünk tükörfényesen. A siketnémák intézete tulajdonát képező ingatlanon lévő régi vakintézetbe betelepült orthopéd-kórház, mint a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem része, foglalja el az egyetemi telepen az őt megillető helyét, a gyengelméjűek intézete települjön be ebbe az épületbe, s az ily módon felszabadított állami épületét adja át az anya- és csecsemővédő otthonnak, mert ezáltal és csakis így jut a vakok intézete jogos tulajdona teljes birtokába. Véleményem az, hogy ennél egyszerűbben kérdéskomplexumot megoldani nem lehet, de véleményem az is, hogy az erdélyrészi fogyatékos tankötelesek nevelés-oktatása, védelme és foglalkoztatása van olyan fontos szociális és kulturális kérdés, aminek csak így, ezen az egyszerű úton lehet és szabad megoldását keresni és megtalálni. Mert ez felel meg a történeti jognak, de annak a célnak is, amit a gyógyítva nevelés Erdély északi részében is képviselni kíván és tud.

A felszabadult Észak-Erdély köznevelése 1919 előtt sem nélkülözhetette a gyógyítvanevelés áldott munkáját, akarjuk hinni, hogy a 22 esztendő emberietlen rombolását a magyar államhatalom el akarja végképpen tüntetni, éppen azért kérve-kérünk minden jogot osztó és jogot védő, tettekkel tényező, hogy Észak-Erdély fogyatékosainak érdekét tekintse olyan szívügyének, amellyel a mult igen sokáig volt adós, de ezt az adósságot most törleszteni a legemberibb cselekedet, s mindezeknek a cselekedeteknek összessége: a legnépibb magyar politika.

Siketnémák jelnevének pszichológiai, logikai és pedagógiai vizsgálata.

Irtá: Györgyfy Ákos, a siketnémák budapesti áll. intézetének tanára.

Ha megfigyeljük intézeteinkbe járó vagy intézeteinkből kikerült siketnémáinkat, azt tapasztaljuk, hogy hangosbeszédképességük, hangosbeszéd készségük mellett is mindennek, ami körülveszi őket és ami lelki világukat foglalkoztatja, jellel is nevet adnak. Jellel is nevezik a tárgyakat, a cselekvéseket, a milyenségeket, a mennyiségeket. Jellel adnak az elvont fogalmaknak is. Külön jelük van a napoknak, a hónapoknak, az évszakoknak: egyszerűval minden látható, észlelhető jelenségnek, történésnek és tüneménynek. Jellel fejezik ki és jellel közlik egymással érzelmeiket is. El lehet mondani, hogy nincsen semmi, amit értelmükkel felfogva jellel is neveznének. Nagyon természetes tehát, hogy a személyeket: apjukat, anyjukat, testvéreiket, egyéb hozzátartozóikat, intézeti igazgatójukat, tanáraikat, az intézet személyzetét és végül társaikat is jellel nevezik.

Istenes Károly intézeti igazgatóm az elmúlt tanév elején azzal bízott meg, hogy a siketnémák *jelnyelvének* területén kutatást, tanulmányozást végezzek. A tanulmányozás módjának és menetének meghatározását az intézet pszichometriai osztályára bízta. Én tehát az osztály vezetőjével, Füzesi Árpáddal egyetértésben azt találtam első teendőnek, hogy az intézet siketnéma növendékeinek *jelnevéit* tegyem tanulmányozás tárgyává, mert ez mutatkozott a növendékek lelkiségébe való betekintésre a legalkalmasabbnak. Már előre ki kell jelentenem azt, hogy végzett tanulmányozásom teljesen távoli áll még annak a föltételezésétől is, mintha talán a jelnek előtérbe helyezését, avagy kiterjesztését akarnám ezzel szolgálni. Mert nem a hangosbeszédtanítás kárára, hanem ellenkezőleg, annak érdekében és javára akar szolgálni úgy tanulmányozásom tapasztalata, mint pedig előadásomnak egész tartalma.

A hallók családneveinek szülő forrásai a foglalkozás, lakóhely, testi feltűnőség, lelki jó vagy rossz tulajdonság, valamihez való nagyfokú — jellembeli vagy testi — hasonlóság, származás, gúny lehetnek. Ezek az elnevezések azután nemzedékről-nemzedékre szállva, mint nemzetség nevek maradtak meg. Így lett valaki: Szabó, Kovács, Varga, Halász, Kassai, Debreceni, Zólyomi, Nagy, Erős, Joó, Róka, Bárány, Gazdag, Sánta, Vámos, Papp, Juhász, Kocsis, Borbély, Horváth, Németh, Olasz, Török stb. A halló társadalomban nemcsak lehetséges, de elő is fordul a név ismétlődés, a név azonosság. Előfordul pedig úgy, hogy az semmiféle zavart nem okoz, mert anyakönyvi bejegyzésen alapul. Lehetséges tehát, minden megkülönböztetés nélkül, két vagy több Szabó Péter vagy Varga János is. A siketnéma-intézetben egyforma jelneve két gyermeknek nincs, — nem lehet. A jelnév nem keresztlevélen, anyakönyvi

bejegyzésen alapul, hanem a személy sajátosságához kötött, ez pedig minden esetben más és más.

Annyi egyformaság előfordulhat, hogy fiúnak és leánynak azonos a jelneve, de mindjárt megtörténik az el nem téveszthető megkülönböztetés, a „*fiú*” és a „*leány*” jel hozzáadásával.

Az említett megbízás alapján, az 1940—1941-ik tanévben, a budapesti áll. siketnéma intézet psychometriai osztályának munka keretében, megvizsgáltam a budapesti állami siketnéma-intézet növendékeinek jelnevét. Pontosan körülírt feljegyzést készítettem valamennyi növendék jelnevééről. A leírást többször elmutattam, eljelleltem a növendékek előtt annak megállapítására, hogy a felvétel, a körülírás, a leírás helyes-e, megérthető-e? El lehet-e azon igazodni és ha én eljellelem azt, megértik-e: kinek a nevét jeleltem? A felvételek helyeseknek bizonyultak, az eljelelt neveket a növendékek megértették. Ahány esetben csak lehetséges volt, azt is feljegyeztem — a növendékek bemondása szerint — miért kapta az illető gyermek névnek azt a jelet? Mi volt az ok, hogy éppen arra és nem más jelűre keresztelték?!

Feleletet kerestem és találtam is a következő kérdésekre:

1. *Mikor kapja a siketnéma a jelnevét?*
2. *Kitől kapja a kis siketnéma vagy az intézetbe kerülő új, nagyobb siketnéma a jelnevét? Ki az ő megkeresztelője?*
3. *Hogyan kapja a kis siketnéma a jelnevét?*

1. A siketnéma akkor kapja a jelnevét, amikor legelőször teszi be a lábát a siketnémák intézetébe. Amikor először veszik számba, amikor tagjává válik a siketnéma-intézeti gyermektársadalomnak. Ekkor születik ő a siketnéma közösség számára, ekkor van tehát az ő második keresztelője.

2. A kis siketnéma jelnevét vagy nagyobb, értelmes siketnéma társaitól, vagy a nevelő személyzettől kapja, mint akikkel legelőször találkozik az intézetben. Tehát ezek az ő keresztelői. Az új, más intézetből jövő siketnéma vagy hoz magával jelnevet, s azt közli, amikor észreveszi, hogy jelnevet keresnek neki, és ez megmarad rajta. Ha azonban a hozott jelnév nem felel meg a keresztelőknek, akkor új, más jelnevet kap. Az egyszer megállapított jelnév a siketnémán élete végéig megmarad.

3. A kis siketnémán vagy van valamiféle különös feltűnőség és ez ragadja meg a szemlélők figyelmét, vagy keresnek rajta, vagy benne olyan feltűnőséget, ami más siketnémán, vagy siketnémában nincsen s így ez az ő egyéni jelneve lehet. Megvizsgálják fejét, arcát, fülét, nyakát, szemét, orrát, száját, kezét, ruházatát, írott nevét s ezekből születik meg az új név, a jelnév.

Az így összegyűjtött anyagot azután csoportokra bontottam, amint azt az egyforma jellegzetességek kívánták.

E szétbontás után 11 féleséget találtam, mint olyant, amelyek

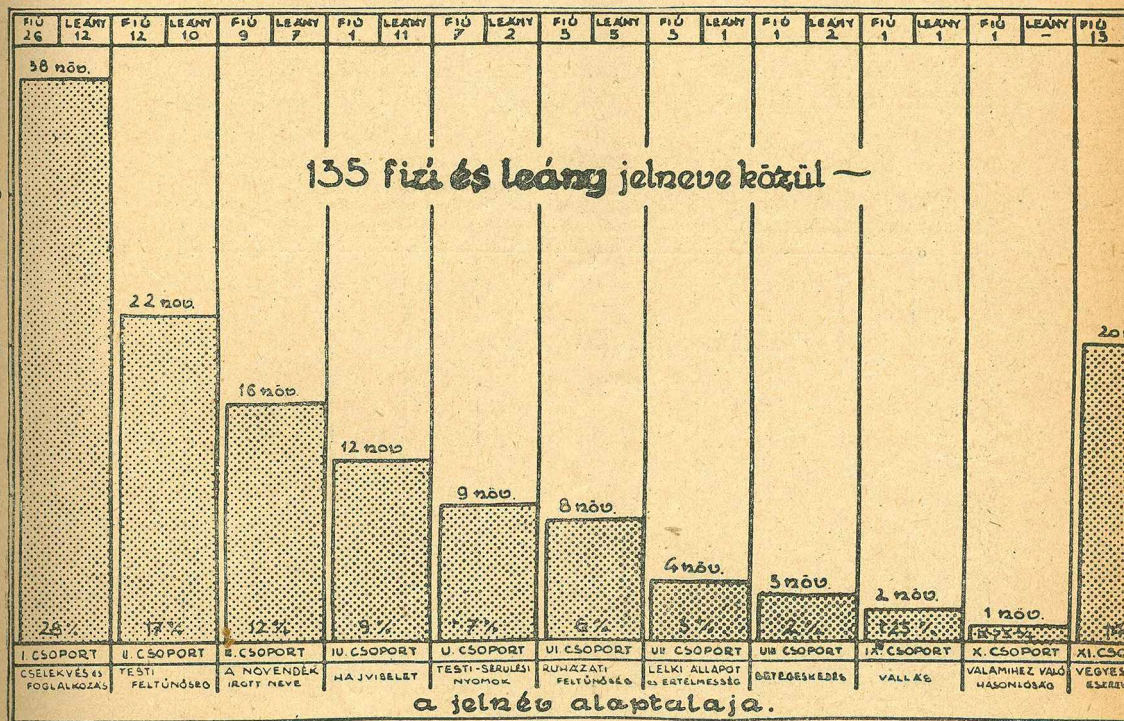
szerint a felvett jelneveket osztályozni lehetett. Ez a 11 féle csoportba sorozás világosan rámutat azokra az észrevételi irányokra, amelyek az egyes gyermekek jelnevének megállapításánál mint *alaptalaj* szerepeltek. Ezek a csoportok a következők:

1. Cselekvés és foglalkozás alapján kapott nevek.
2. Testi feltűnőség szerinti elnevezések.
3. Az írott név utánzása alapján való elnevezések.
4. A hajviselet különössége szerinti elnevezések.
5. Testi sérülési nyomok szerinti nevek.
6. Ruházati feltűnőség szerinti elnevezések.
7. Lelki állapot és értelmesség szerinti nevek.
8. Betegeskedés szerinti elnevezések.
9. Vallás utáni elnevezések.
10. Hasonlóság szerinti elnevezések.
11. Szórványos, vegyes megfigyelésekből származó elnevezések.

sek.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetének 1940-41. tanévi növendékei jelneveinek vizsgálati táblázata.

A budapesti áll. int. pszichometria osztályának munka keretében összegyűjtötte és feldolgozta: Györgyfi Á.

A megvizsgált jelnevek részletezése.

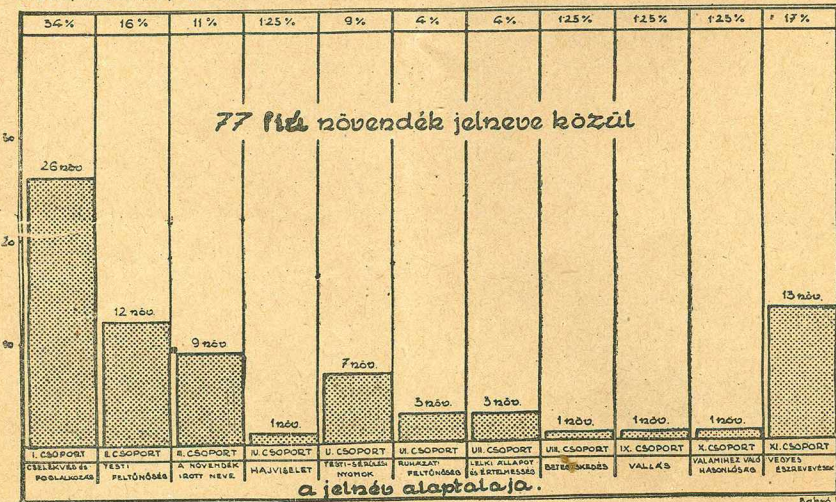
1. *Cselekvés és foglalkozás alapján* a 135 közül 38 gyermek kapott jelnevet. Így lett: fürdőző, locsoló, táncoló, verekedő, halló, futballozó, füvet evő, óvatosan lépdelő, szemébe szemüveget szorító, mosó, tenyérbe-, vállra-, koponyára-, szájszegletbe-, mellre-, nyakra-, orra-, a nyelv felé ütögető, ujjakat szorító, ujjakat szétpattantó, ujjakat csípésre fogó, daloló, tenyerét arca előtt huzogató, repülő, nevető, vizet hintő és földműves jelű jelnevű 26 *fiú* növendék és beszélő, varró, vasaló, telefonáló, tanuló, táncoló, nevető, ujjakat szétpattantó, homlokra-, vállra-, arcra- és szájszegletbe ütögető jelű jelnevű 12 *leány* növendék.

2. *Testi feltűnése* után 22 növendék kapott jelnevet. Még pedig: 12 *fiú* és 10 *leány*. A nevek a következők: nagyfejű, (tökfejű), széles koponyájú, pufók arcú, piros arcú, vörös hajú (2), himlőhelyes, hegyes és hosszú orrú, ferde szájú, sötét hajfoltú, tyúk mellű, barna *fiú*; pufók arcú, pufók és piros arcú, piros arcu, fakó arcszínű, felfelé hegyesedő orrú, kékes bőrfoltú, gödrös állú, fekete bőrű, barna bőrű és „szép” *leány*.

3. *Az írott név utánzása, jelelése* alapján 16 növendék: 9 *fiú* és 7 *leány* kapott jelnevet. Ezek a következők: bárány, dobos, fehér (2), malac, mészáros, német, szarvas, szabó *fiú*: augusztus, bíró, farkas, majom, német, kicsiny *leány*. A két „fehér” jelnevű *fiú* neve abban különbözik, hogy az egyiknél a jelet a kabáthoz símogatjuk, a másikinál pedig a jobb szájszeglet érintésével mutatjuk.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetének 1940-41 tanévi 77 fiú növendékéi jelneveinek vizsgálati táblázata.

~ A sz. bpesti áll. int. pszichometriai osztályának munkái keretében összehajtogatta és feldolgozta Györgyfy Ákos leány

Békés L. 1942.

4. A hajviselet különossége 12 növendéknek, 1 fiúnak és 11 leánynak adott nevet. — Így lett homlokba lógó hajú jelnevű 1 *fiú*; felkunkorodó (göndör) hajú, rendetlen hajzatú, rövidre nyirt hajú, közepen szétválasztott hajzatú, hosszú hajú, homlokba lógó hajú, fonatos hajú, hosszúra befont hajú és „skatulya” frizurájú jelnevű 11 *leány*. — Ennél a pontnál feltűnik a leányok csaknem teljesen uralkodó száma.

5. Testi sérülési nyomok szerint 7 fiú és 2 leány kapott jelnevet. Ezeket kapták: vágásos arcú, karmolt arcú, sebhelyes arcú, sebhelyes szemöldökű, sebes orrú, sebhelyes fülü, forradásos nyakú, lóharapásos jelű *fiú*. Forradásos arcú, sebhelyes ujjú *leány*.

6. Ruházati feltűnőség alapján 3 fiút és 5 leányt, összesen tehát 8 növendéket jelelnek. A fiúk jelneve: sápkás, karszalagos és hajában szalagos *fiú*. A leányoké pedig: kék ruhájú, szalagos blúzú, magyar pártás, hajában szalagos, mellén szalagos *leány*.

7. Lelki állapot és értelmesség kapcsán 4 növendéket jelelnek. Mogorva, okos és bámészködő jelű 1—1 *fiú* és durcás jelű 1 *leány*.

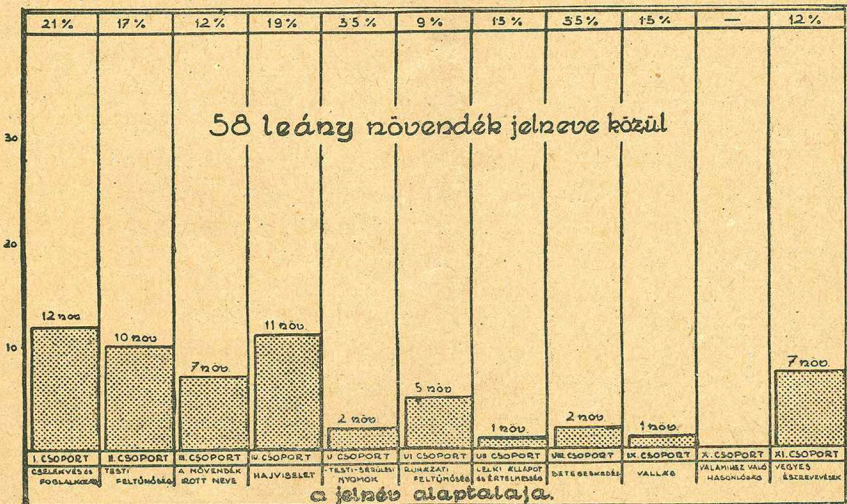
8. Betegeskedése 1 fiúnak és 2 leánynak adott jelnevet. Fogfájós jelű lett 1 *fiú*, torokfájós és ragályos beteg jelű lett 1—1 *leány*.

9. Vallása után 1 zsidó fiút és 1 zsidó leányt jelelnek. Más vallás jelelése nem fordul elő, ami abban leli magyarázatát, hogy az egész intézetben mindössze ez a két nem keresztény vallású növendék volt.

10. Valamihez való hasonlóságot csak 1 *fiú* növendékben találtak. Ennek az oroszlán jele a jelneve.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetének 1900-01. tanévi leány növendékei jelneveinek vizsgálati táblázata.

A st. bpesti áll. int. pszichometriai osztályának munkáiban keretében összehajtogatva és feldolgozva. Gábor Gyöngyösi, 1902. évi

11. A felsorolt csoportokba be nem osztható, vegyes természetű megfigyelésekből 20 növendék kapott jelnevet, mégpedig 13 fiú és 7 leány. A fiúk jelnevei: magyar, rendőrsisakos, szemüveges, ijesztő maszkos, indián tollfejű, Mikulás, falusi, elefánt, vas, „mindennap”, „N” betű, „P” betű, mákos tészta. A leányok jelnevei: korona, siketnéma, nyúl, alma, vér (piros), aranylánc és „L” betű.

Igen érdekes, hogy egyetlen Kovács nevű növendéknek sem *kovács* a jelneve. Majdnem ugyanezt találjuk a *Szabó* névnél is. Hat *Szabó* nevű növendék között csak egynek a *varr* a jelneve. Miért van ez? Azért, mert valami erősebben mutakozó jellegzetesség elnyomta ezt a legtermészetesebbnek látszó elnevezést.

Kovács Etel jelneve pl. a *korona* jele. Miért? Azért, mert amikor az intézetbe jött, fehérneműibe korona volt behimezve. *Kovács Júlia* jelneve: erős forradás a bal arcon. Ez annyira feltűnő lehetett a gyermekén, hogy a *kovács* elnevezés még egy pillanatra se került felszínre. *Kiss Kovács Ferenc* pedig oly verekedős volt mindjárt, hogy természetszerűleg a *verekedős* jel lett a neve.

Találunk egyéb eltéréseket is, hasonló értelmezéssel, hogy t. i. valamiféle erősebb feltűnőség miatt nem az lett a gyermek neve, amit mi hallók inkább találtunk volna megfelelőbbnek és indokolt-nak.

Kövér Dénes jelneve nem a *kövér*, hanem mély seb a fül mögött.

Lisztmayer Ádám jelneve nem a *liszt*, hanem az *okos* jele.

Schwáb Katalin jelneve nem a *sváb bogár* jele, hanem a *dur-cás* jele.

Szász Zsuzsi jelneve nem a *100* jele, hanem a *zsidó leány* jele.

Tóth Károly jelneve nem a *tót* jele, hanem a *bámulás* jele.

Hegyesi Annának nem a *hegy* vagy *hegyes* a jelneve, hanem a *pufók arcú*, mert intézetbe jövetelekor feltűnően pufók arcú volt.

Józsa János jelneve nem a *jó* jele, hanem a *nagyfejű* jele, mert feltűnően nagy a feje.

Nagy László jelneve nem a *nagy*, hanem a *szemüveg* jele, mert szemüveget visel.

Földházy Mihálynak nem a *föld* jele a jelneve, hanem a *seb-hely* jele az ajkon.

Földházy Borbálának se a *föld* jele a jelneve, hanem a *hosszú fonatos haj* jele, mert ilyen haja volt, amikor az intézetbe jött.

Kasza Zsigmondnak nem a *kasza* vagy a *kaszál* jele a neve, hanem öt ütés az arcra. Miért, azt nem sikerült kipuhatolni.

Juhász Klárának nem a *juhász* jele a jelneve, hanem a *mosolygás* jele, mert mosolygós az arckifejezése.

A jelnév alkalmazása, használata, közlése a növendékek részéről könnyen, egymásba folyó mozdulatokkal történik. Ez azt bizonyítja, hogy ezek a jelnevek valóban a siketnémától származtak és a természetesség jellegével bírnak. Emellett egyszerűek, könnyen megérthetők, könnyen megjegyezhetők, könnyen megtanulhatók. Ezért van az, hogy még a legkisebb siketnéma növendék is a jelnevek egész tömegét ismeri és használja.

* *

Mit mutat, mit bizonyít a jelnév felkutatása és megvizsgálása terén végzett tanulmányozás? Azt, hogy a siket gyermek némaságában is gondolkodó, beszédes, beszélni akaró lény, aki beszél is, de az ő anyanyelvén: a jel nyelven. Ezt kiirtani akarni — megdönthetetlen meggyőződéseim szerint — céltalan, meddő törekvés lenne. A jel túltengése ellen küzdeni azonban okos és szükséges feladat. Túlzásba menni ezen a téren azonban nem szabad, mert oly természetesség ellen folyna a küzdelem, amely célt úgysem érhetne el. Az intézetekből kikerülő siketnémák is egyesületeikben, egymás között úgy is jellel beszélnek és mindíg is így fognak beszélni.

Itt inkább azt kell kifürkészni, hogyan lehet a siketnémának ezt a jelelve beszélő készségét, ami értelmességének megdönthetetlen bizonyítéka, *a hangos beszédtanítás szolgálatába állítani hasznothozóan.*

Véleményem szerint ösztönözni, szoktatni kell a növendékeket és alkalmat adni nekik, hogy amit egymás között jelelnek, jellel beszélnek, próbálják meg leírni és így is közölni egymással. Sőt mutassák meg ezt a leírást tanáruknak, hogy nézze át és javítsa ki. A további tanulmányozás során — a pszichometriai laboratóriumban — tartani fogunk olyan gyakorlatokat, hogy egy értelmes gyermek megadott tartalmat, elbeszélést, leírást, mesét, vagy olvasmányt jellel fog elmondani társainak, hogy azok írják le az eljelelt anyagot, úgy, ahogyan megértették.

Nagyon érdekes, tanulságos tapasztalatokat remélünk szerezni ily módon siketnéma növendékeink lelki berendezkedéséről és arról, hogy a tagolt jelnyelvet hogyan fogják fel tartalmilag és hogyan ültetik át alakilag értelmes, írott mondatokba, formákba. Így lehetne a siketnéma anyanyelvét, a jelnyelvet olyan formában hasznosítani hangos beszédre való tanítási törekvésünkben, hogy az a siketnémának ne legyen természetellenes és elriasztó, hanem inkább érdekes, kellemes, szinte nemes versenyzésre buzdító alkalom. Hangsúlyozottan jelentem ki ismételten, hogy nem a jelelés meghonosítását, gyakorlását, megtanítását akarja ez a tanulmányozás szorgalmazni, hanem a jellel kicsalni és ezzel értékesíteni a siketnéma gyermekben lévő beszélni akarást, a hangos beszéd jobb megtanulása és a jelnek a hangos beszédre, de legalább is az írott beszédre való átállítása érdekében. (A további tanulmányozás eredményéről majd beszámolunk.)

A siketnéma növendékek jelneve olyan adottság, amit el kell fogadnunk nekünk is, akik siketnémák nevelésével, tanításával foglalkozunk. De itt egy lényeges kötelesség hármlík reánk. Az t. i., hogy ellenőriznünk kell a gyermekek jelnevét abból a szempontból, hogy nincs-e azokban a nevelés céljával ellenkező irányzatosság. Pl.: nem szolgál-e az csúfolódásul, nem gúnyolja-e valamelyik gyermeket esetleges fogyatékosága miatt, nincs-e benne szemérmes, vagy önérzetet sértő tartalom, egyszóval összeegyeztethető-e a jóra való neveléssel. És ha ilyen helytelen esetek előfordulnának, közbe kell lépniünk és más megfelelő jelnév megállapításáról kell gondoskodnunk. De csakis ilyen esetben avatkozunk bele a siketnémák jelnév ügyébe. Egyébként pedig hagyjuk ezt továbbra is siketnéma gyermekeink önálló ténykedésének. Örömmel állapítom meg, hogy a megvizsgált 135 jelnév között kifogásolható nem találtam, ami a „keresztelők” helyes érzékére mutat.

* *

Az egész megvizsgált anyagot 3 táblázatban grafikonszerűen is bedolgoztam. Ezekben a fiú és leány növendékek adatai összesítve és külön a fiú és külön a leány növendékek adatai vannak szemléltetővé téve. (Lásd a három táblázatot.) Dolgozatomhoz tartozik a siketnémák budapesti állami intézete 135 növendékének jelnév megnevezését feltüntető táblázat és a jelnevek részletes leírásáról készített 135 drb. egyéni lap is, az alaptalajok szerinti csoportosításban. Ezt a táblázatot és az egyéni lapokat az intézet pszichometriai osztályában helyeztük el. Munkámmal betekintést akartam nyerni siketnéma növendékeink lelki világába azon a lehetőségen, amely egyéniségükkel a legszorosabb kapcsolatban van. Ennek tanulságait le kell vonnunk siketnéma növendékeink javára. Végzett munkám ilyen szempontból bírálendő meg.

Megemlítem még, hogy felkérésemre a soproni siketnéma intézet növendékeinek jelnevét szintén összegyűjtötte Fertőszegi Berta kartársunk. A jelnevek alaptalaja ott is ugyanaz, mint amit a budapesti intézetben találtam.

A hangfejlesztés és az első osztály.

Irta: Rédiger Károly, a siketnémák budapesti áll. intézetének tanára.

Olvastam Bács kartársam sok gonddal és körültekintéssel írott cikkét, amellyel az I-ső osztályban a tanár munkáját akarja könnyíteni és ugyanakkor a taneredményt is sikeresebbé tenni.

Eljárási ajánlatában van sok üdvös és hasznos fokozat, de van idejétmult vonás is. Ilyen pl. az „a” és „o” vokálisokkal és az ezekkel kapcsolatos mássalhangzókkal való 5—20 perces gyakorlat. Ez időrabló, bár célravezető, nem mondom. Hiszen minden út Rómába vezet... Azonban mégis csak van különbség az utak mérve és célirányossága között!

Most, hogy pályám végén én is első osztályban tanítok, némi tanácsal szolgálhatok kartársaimnak, amit több évi tapasztalatom gyümölcsként lerögzíték. Aki megpróbálja, nem vallja kárát.

Lássuk tehát! A napi munkám 3 részből áll, mint ahogy a hét legtöbb napján átlag 3 tanítási óra áll rendelkezésünkre.

1. *Az első órában ismétlünk.* Ez abból áll, hogy végig nyargalunk a már tanultakon. Ebbe a munkába beleviszem a *gógicselés* minden esetét, melyeket a tanult anyagon csak feltételezek és egyes növendékeim szempontjából kívánatosnak tartok. Ezzel a jók jobbakká lesznek, a gyengébbek tudása szaporodni fog, a munka egységét meg hatalmas lökessel viszem előbbre és egyszer: biztos tudásra emelem.

Ugyanekkor a hallás ébresztésére is gondolok. A gyermekek a tenyerüket a fülük mögé teszik és úgy mondják karban a kérdéses szót és mondatot, hol erősebb, hol halkabb kiejtéssel. Erre a *rejtett hallással bírók* reagálnak és tiltakoznak a hangosság ellen. A hallásézésnek és magának a rejtett hallásnak a kifejlesztésére, tudatossá tételére ez az egyedüli, nem fáradságos, de mondhatom eredményre vezető munka. Nyolc évi tapasztalatom után mindenkinek ajánlom.

2. *A második órában* következik az előző napi félig begyakorolt anyagnak egyenkénti alapos begyakorlása és az egyénekenkénti hiányok pótlása. Erre a célra naplót vezetek. Ebbe belekerülnek az egyéni rendkívüliségek, tapasztalatok, hogy a további kísérletezésektől mentesítve legyenek és mindjárt a szeg fejére üthessek az előző napi kísérleteim folytatásával.

3. *A harmadik órában* veszem fel az új anyagot. Hogy miért ekkor, annak is meg van a maga pedagógiai alapja és indoka. T. i. *nálunk az elsőosztályban csak egy fáradt egyénről lehet és van szó és ez a tanár.* A növendék nem lehet fáradt, mert csak percekig tartó foglalkozás jutott neki az intenzívebb egyéni munkából, a többi időt írással és fegyelmező irányú rajzolásokkal töltötte. De meg azért is jobb erre az időre tenni az új anyagot, mert *az előbbi munka révén belezőkkentettük növendékeink mindegyikét a rendes*

alaphangú kerékvágásba és így könnyebb és eredményesebb lesz a munka, mert *olyan talajba vetünk, amely előzőleg már kellően megalapoztatott*. Arra nem törekszünk, hogy kifogástalanul tudja és mondja minden növendékünk az új anyagot. Az első lépés csak *íze-
lítő és kedv-teremtő* a második és több nehezebb lépésre.

Miután mindennap átszaladunk az anyagon, ezzel az eljárással feleslegessé tesszük a Bács kartársam által ajánlott külön 5—20 perces munkát, amit különben sem tudom, hogyan szakíthat ki a tanítási időből.

Az én eljárásom megfelel annak a munkának, melyet a gagyogni kezdő, érzékű gyermek maga szokott elvégezni a bölcsőben, vagy csúszó-mászó mozdulatai közben és később az ugyanezt megismétlő utánamondásaiban. *A tudást csak a sok gyakorlat biztosíthatja.*

Nálam a hangfejlesztés nem okoz nehézséget, mert tapasztalati tényként áll előttem, melyek azok a hangok, amelyeket nem lehet egyeseknél máról-holnapra kifejleszteni. Ezeknél külön gyakorlom azt a második órában, amikor a fő, — egyénenkénti munka áll programomban — mégpedig vissza-visszatérő, megismétlődő eljárással. Így ma egyiknél, holnap a másiknál áll elő ez a többletmunka kívánalom.

Nálunk minden hangnak megvan a maga *megrögzítő mozdulata*, amit nemcsak a hangfejlesztés közben, hanem az ismétléseknél is kitűnő segítőként használunk. Ez a kézmozdulat olyanná lett, mint amikor előrántom pl. a „k” hang hibás képzésének hallatára a nyelvet igazító eszközöcskét s amelynek láttára máris kiköszörülődik a hiba, — pedig csak a gyermek szája felé emeltem.

Hogyan fejlesztem ki az „r”-t? Az „r” a többi hangokhoz viszonyítottan nehezebben csalható ki. Éppen ezért már az első hónaptól kezdve kísérleteztem vele. Boldogság, amikor egy-egy napi munkám azzal zárul, hogy reggel ismét szaporodott az „r” tudósok száma. A huzamosabb gyakorlatra azért van szükség, hogy amikor a hangok képzésében elérkezettnek vélem az „r”-nek egységes felvételét, akkor már könnyen menjen szavakba öntése.

Az „r” képzésénél mindig a „t”-ből indulok ki. A „t” a fogközti hang, de lehet a felsőfogsor mögötti képzés is. Az „r” alapja ez utóbbi helyzet, mégpedig úgy, hogy egész lapátszerűleg feltétem a nyelvet a felsőfogsor mögött és így mondatom a „tr”-t. Némelyiknél csak az vezet eredményre, ha külön megjelölöm, érzékeltetem a nyelv egész szélén, amit fel kell támasztani és a fogsor mögötti helyet, ahová azt feltámasztja a képzéshez. Amikor ezt többször csináltatva kifogástalannak tartom, akkor azt mondom, vagy mutatom, hogy most ne erővel, hanem gyöngéden képezze, miközben igyekszem a nyelve alatt *keresztül* feltámasztani a nyelvet az „r”-*tengely helyettesítésére* és ugyanakkor lassabban mondatom,

néha pillanati és hosszú képzéssel is, ahogy az eset éppen kívánja. A zárlatot magam is segítem feloldani azzal a mozdulattal, amikor a támasztó helyzetből felfelé lendítve előre kapom ki a szájából a nyelve alá keresztül tett nyelvcsontocskát vagy fémrudacskát. — Mindezt persze mind jó volna látni, legalább egyszer. Mert leírni olyasmit igen nehéz, aminek lényege magában a fogásban rejlik, ahová *külön érzés* kell, mint a jó gazdasszonynak a főzéshez.

Most, hogy párhuzamosan vezetünk két elsőosztályt, alkal-
mam nyílt bebizonyítani az általam eredménnyel használt egyszerű
eljárást.

Amikor a gyermeknél észrevétlenül *megperdült* a nyelv hegye és némileg többször is meg tudja ismételni, akkor következik az *egyéni és magánúton* való begyakorlás, amit azzal adok birtokukba a gyermekeknek, hogy megmutatom, miképpen kell kivetíteni és pör-
gésre sarkallni a nyelvet a mutatóujj segítségével. A többit már
kedvvel és nógatás nélkül végzik.

A legtöbbször a zöngé nélküli „r” megy. De inkább mondjon
zöngé nélkülit, mint erőltetéssel *nyelvgyökít*.

Az „r” hang egyébként nagyon jó vokális tisztító és ezért is
ajánlatos fejlesztésének korai megkezdése, hogy ez az előnyössége
a kiejtés tanítás egész menetén érvényesüljön.

Hirek, vegyesek.

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület díszelőadása. A Magyar Művelődés Házában február hó 11-én díszes és nagy közönség gyűlt egybe, hogy meghallgassa a Schnitzl Gusztáv igazgató-karnagy vezetése alatt álló vakok Kormányzói- és Királydíjas Homeros Énekkarának ünnepi dalversenyét, amely vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr Ő Főméltósága legmagasabb védnökségével a mostani háborúban szemükvilágát veszített hős honvédeink javára tartatott. Az ünnepély fényét emelte, hogy azon megjelent vitéz nagybányai H o r t h y Miklós kormányzó úr Ő Főméltósága és a Főméltóságú Asszony. A díszes közönség soraiban ott voltak Albrecht kir. herceg és felesége, Hóman Bálint kultuszminiszter és felesége, a honvédelmi miniszter a minisztérium magasrangú méltóságaival, a főpolgármester és családja, Tasnády Nagy András képviselőházi elnök, dr. Szukováthy Imre min. tanácsos, dr. Jantsits Tibor min. osztálytanácsos, sipeki Balás Béla ny. főispán és felesége, dr. Imre József szemészprofesszor, a kultuszminisztérium és a tanker. kir. főigazgatóság előadói és tisztviselői, dr. Bonczos Miklós államtitkár és a budapesti gyógypedagógiai intézetek igazgatói és tanárai.

A Kormányzó Urat dr. sipeki Balás Béla elnök Schnitzl Gusztáv igazgatóval fogadta a bejáratnál és kalauzolta a kormányzói páholyba.

Az ünnepély legmagasabb védnöke a Himnusz hangjai mellett foglalt helyet a díszpáholyban s nyomban kezdetét vette az előadás, amelynek első számát, Doppler K.: „A két huszár” nyitányt a M. kir. Mária Terézia 1. honvéd gyalogezred zenekara adta elő. Vitéz Somogyváry Gyula megnyitóját Homeros és John Milton szelleme hatotta át. Beszédével mélységesen belemarkolt a közönség érzésvilágába, amikor a szív nemes hangjait és a kenyérillatú munka után élő vak rokonszenves egyéniségét érezte a hallgatósággal. A műsor tulajdonképpen magvát és fénypontját a vakok Homeros Énekkarának szereplése képezte. Átérzés és kidolgozás szempontjából a klasszikus szerzőktől: Palestrina, Kodály, Liszt, stb. vett művek olyan magas színvonalon állottak, amilyen színvonalat csak a rendkívül finom zenei hallással, kitűnő hanganyaggal rendelkező és gondosan fegyvelmezett világtalan énekesek tudnak elérni. A közönség egészséges zenei érzéke rögtön reagált a rendkívüli élvezetet nyújtó előadásra, s a hangokat, mint a szivacs a vizet, fogta fel és őszinte tetszésének — csak a rendkívüli darabokat jellemző formában — óriási tapsviharban adott kifejezést. Albrecht királyi herceg az egyesület alelnökének, dr. Hóman Bálint kultuszminiszter pedig dr. Szukováthy Imre miniszteri tanácsosnak fejezte ki spontán teljes elismerését. Ha az előadott darabok közül egyáltalában válogatni lehetséges, Liszt Ferenc: XIII. Zsoltárának, a honvédzenekar közreműködésével és Kertész Lajos, a szegedi egyetemi énekkarok lektorának pompás tenorja beiktatásával előadott hatalmas szépségű alkotásának kell odaítélnünk a pálmát. Ez olyan élményszámba menő teljesítmény volt, amelyet, azt hiszem, kevés daloskar tud produkálni. A művészileg tökéletes énekprogramot szerencsésen egészítette ki Jancsin Ferenc hegedűművész mesteri játéka, akit Berg Ottó kísért zongorán. Tiszta és őszinte zenei élvezetben volt részük azoknak, akik Hubay Jenő: Cremonai hegedüs és Zephir című műveinek előadását Jancsin Ferenc művészi interpretálásában hallgathatták. A műsort Toronyi Gyula: „Fénytelen utakon” című alkalmi egyfelvonásosa zárta be, amelyet a Nemzeti Színház művészei, élükön Lehotay Árpád művésszel és Lukács Margit művésznővel nagy sikerrel adtak elő.

A hazai gyógyító nevelésügynek általában, különösen pedig a vakok zenekultúrájának igaz megbecsülést hozott a díszelőadás. Köszönetet érdemel az a férfiu, aki e téren önzetlenül fáradozott, mert egy értékes babérlevelet illesztett be mostani működésével is a Homeros-énekkar eddig szerzett érdemkoszorújába. A művészi és erkölcsi sikeren túl 4560.— P tiszta eredményt hozott az est, amely összeget a vak katonák ipari kiképzésére fognak fordítani.

(Herodek Károly.)

Tisztelgő látogatás ügyosztályunk új vezetőjénél. A budapesti gyógypedagógiai intézetek igazgatói, egyesületünk elnöke és a Magyar Gyógypedagógiai Társaság képviselője folyó évi február hó 9-én keresték fel ügyosztályunk új főnökét, dr. Szukováthy Imre miniszteri tanácsos, egészségügyi főtanácsos urat hivatali helyiségében, hogy öt ügyosztályunk élére történt beosztása alkalmából üdvözlőjük. Az üdvözlő beszé-

det Istenes Károly, a gyógypedagógiai tanárképző főiskola igazgatója mondotta. A tisztelgőket az ügyosztályfőnök dr. Balassa Brunó miniszteri osztályfőnök úr elé is elvezette. Nagyon kedves pillanata volt ennek a tisztelgésnek az a visszaemlékezés, amit a miniszteri osztályfőnök úr az 1938-ban Székesfehérvárott tartott Szent István jubileumi évi egyesületi közgyűlésünkkel kapcsolatban tett, amikor még mint tankerületi kir. főigazgató szólott egyesületünkhöz. A tisztelgés keretében dr. Jantsits Tibor miniszteri osztálytanácsos urat és Pócz József miniszteri előadó urat is felkereste a küldöttség. — A tisztelgésben résztvettek: Istenes Károly, Füzesi Árpád, dr. Bárczi Gusztáv, Schulmann Adolf, Schnitzl Gusztáv, Kanizsai Dezső, Vida Lajos, Magyar László, Szaucsek István, Szép József és Wallrabenstein Frigyes.

Szegedi hírek: Török Sándor szegedi siketnéma-intézeti igazgató febr. 23-tól 2 havi betegszabadságra ment. Az intézet vezetését Gábor Lajos c. igazgató vette át.

Ábrahám János, szegedi siketnéma-intézeti tanár kartársunk negyvenévi szolgálat után betegszabadságra ment s egyúttal beadta nyugállományba való helyezésének kérelmét.

A siketnémák szegedi intézetének tanári testülete 1250 pengő összegű erdélyi nyereségyűlési költvényt jegyzett. (Ujváry Ferenc.)

Nyugdíjazás és kirendelés. Budapest székesfőváros polgármestere Varsányi Endrét, a Miklós-téri gyógypedagógiai intézet tanárát nyugdíjazta és pótlására Csada Magda gyógypedagógiai tanárt rendelte ki.

Kolozsvár művészgárdája február 15-én nagyszabású művészestélyt rendezett a Vakokat Gyámolító Erdélyrészi Egyesület égisze alatt Erdély vakjai és a kolozsvári intézet növendékeinek felsegítésére. Az estély nagy erkölcsi és a mai nehéz körülményekhez képest, jó anyagi eredménnyel végződött. Dr. Várkonyi Hildebrand, a kolozsvári tudományegyetem lélektan-tanára a vakok nevelésének és oktatásának határproblémáit ismertette. Magas színvonalú előadása nagy hatást gyakorolt a megjelentekre. A kolozsvári Nemzeti Színház művészei közül Páka Jolán koloratúra-áriákkal, Versényi Ida Reményik és Ady verseivel, Dukony Margit saját tánckompozícióival szerepeltek, Rösler Ödön zongoraművész pedig Chopin-műveket adott elő. Az estély hangulata Kolozsvár jótékonyági társadalmának sok tagjában idézte vissza a régi, Schannen Péter-féle erdélyi vakügyi mozgalom meleg emlékét.

A vakok kolozsvári intézetének jelenlegi növendék-létszáma 53 (16 nevelőtagozati és 37 foglalkoztatott). Szomorú igazolása ez annak, hogy Erdélyben mekkora szükség van a vakok intézetére, mert csak a tanköteles korban lévő vakok száma a bécsi határokon belül 121.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság Budapest Szföv. Népművelési Bizottságával együtt tanulmányi látogatásokat és előadásokat rendez. Az első ilyen látogatás február hó 19-én délután 4 órakor a Siketnémák Állami Intézetében volt. Az intézet igazgatója: Füzesi Árpád főiskolai tanár nyitotta meg az előadást. Érdekesen és kedvesen, a tényeknek meg-

felelően mutatta be a siketnéma gyermeket. Györgyfy Ákos tanár a kezdeti fokon kiejtés- és beszéd-tanítást, Pirovits Jenő c. igazgató közép-fokon társalgást, Thüringer János tanár pedig felsőfokon földrajz-tanítást mutatott be az intézet növendékeivel. Előadás után a 30 főnyi látogató csoport a női kézimunkatermet (Igazi kis tündér-szoba. Vajjon van-e még az országban bárhol egy ilyen kedves kézimunkaterem?) és a rajzkiállítását tekintette meg. Hálóterem, betegszoba következett ezután.

A látogatók csodálattal adóztak annak a nagyszerű munkának, amely ebben az intézeben folyik. Nemcsak elismerő szavak, csodálkozó megnyilatkozások — de a siketnéma gyermek iránti szeretetük tetteben is megnyilatkozott.

Bár minél többen — azok is, akik sajnálják a gyógypedagógiai intézetektől a pénzt — látogathatnák meg az ilyen intézményeinket. Ismernének meg bennünket! Mert ez a megismerés elvezetne mindenkit intézményeink és munkánk megbecsüléséhez, igazi értékeléséhez.

... Március hó 13-án az Állami Kisegítőt, április 15-én pedig a Nagyothallók Iskoláját tekintik meg az érdeklődők. Mindkét helyen d. e. 10 órai kezdettel lesz a bemutatás előadással egybekötve. (Gyulai.)

A Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Ur engedélye alapján a debreceni állami kisegítő-iskolát néhai dr. N á r a y - S z a b ó Sándor kultuszállamtitkárról nevezték el. A névavató ünnepélyt február 25-én, néhai dr. N á r a y - S z a b ó Sándor születése 81-ik évfordulóján tartották meg az iskola barátainak és a tanügyi hatóságok képviselőinek jelenlétében. Az ünnepélyt Kelemen Géza igazgató nyitotta meg, aki részletes ismertetőt adott az iskola teljes életéről, míg az ünnepi beszédet Papp György tanár mondta. Végül a ref. és a róm. kat. egyház kiküldöttei üdvözölték ez ünnepi alkalomból az iskolát.

Lapunk 3-ik száma április hó 18-án jelenik meg. Lapzárta április hó 8-án.

Státusunk tájékoztató rangsorát 3-ik számunkban fogjuk közölni.